

جمهوری اسلامی ایران
وزرات آموزش و پرورش
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
دبیرستان غیردولتی پسرانه موحّد
منطقه ۵ شهر تهران

نام استاد: آقای غفرانی

نمونه سوالات

پایه: دهم

نام درس: جامعه شناسی

رشته: انسانی

- ۱ آدميان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای آن چگونه انجام می‌دهند؟
- ۲ «پیامدهای غیرارادی» و «پیامدهای ارادی» کنش چه ویژگی دارند؟
- ۳ کدام پیامدهای کنش، نتیجه طبیعی آن هستند؟
- ۴ در پیامدهای کنش، «پیامدهای ارادی» چه آثاری دارند؟
- ۵ نمودار ویژگی‌های «کنش» را رسم کنید.
- ۶ «معنادار» بودن کنش را تعریف کنید و مثال بزنید.
- ۷ در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد و به انجام دهنده آن می‌گویند.
- ۸ چرا انسان‌ها فکر می‌کنند «پدیده‌های اجتماعی» همانند «پدیده‌های طبیعی» هستند؟
- ۹ چرا پدیده‌های اجتماعی معنادار هستند؟
- ۱۰ ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از چه طریقی تحقق می‌یابند؟ و چه عاملی موجب تداوم و استمرار آن‌ها می‌شوند؟
- ۱۱ «ارزش‌های اجتماعی» را تعریف کنید.
- ۱۲ «هنجار اجتماعی» را تعریف کنید. مثال بزنید.

- ۱۳ برای «مؤمن»، «کافر» و «منافق» یک کنش اجتماعی مثال بنزید.
- ۱۴ برای پدیده‌های تکوینی (پدیده‌هایی که انسان آن‌ها را ایجاد نمی‌کند)، پنج نمونه مثال بنزید.
- ۱۵ برای پدیده‌های اعتباری در جهان اجتماعی، پنج نمونه مثال بنزید.
- ۱۶ جهان هر فرد به اندازه وسعت اوست. گستره اجتماعی نیز به اندازه و آن است.
- ۱۷ جهان اجتماعی چگونه طی نسل‌ها دوام می‌یابد؟
- ۱۸ «ضد فرهنگ» را تعریف کنید. مثال بنزید.
- ۱۹ «خرده فرهنگ موافق» را تعریف کنید.
- ۲۰ «فرهنگ عمومی» و «خرده فرهنگ» را تعریف کنید.
- ۲۱ «فرهنگ» را تعریف کنید و مصداق‌های فرهنگی یک جامعه را نام ببرید.
- ۲۲ در نهاد اجتماعی «اقتصاد» برای نمادها، هنجارها، ارزش‌ها، عقاید، یک نمونه مثال بنزید.
- ۲۳ در نهاد اجتماعی «سیاست» برای نمادها، هنجارها، ارزش‌ها، عقاید، نمونه مثال بنزید.
- ۲۴ در نهاد اجتماعی «تعلیم و تربیت» برای نمادها، هنجارها، ارزش‌ها، عقاید، نمونه مثال بنزید.
- ۲۵ مهم‌ترین نهادهای اجتماعی را در جامعه نام ببرید.
- ۲۶ «نهاد اجتماعی» مجموعه‌ای از چه عواملی است؟
- ۲۷ عمیق‌ترین لایه جهان اجتماعی چه عقایدی هستند؟
- ۲۸ پدیده‌های اجتماعی: نظم، قوانین راهنمایی و رانندگی، سرعت‌گیر، چگونه روی طیف ذهنی - عینی قرار می‌گیرند؟
- ۲۹ پدیده‌های اجتماعی: کلاس درس، مدرسه، نظام آموزشی را بر طیف خُرد - کلان قرار دهید (براساس اندازه و دامنه)

- ۳۰ جهان اجتماعی زنده و سالم چگونه با جهان اطراف خود ارتباط قرار می‌کند؟
- ۳۱ جامعه‌شناسانی که نگاه تک خطی به تاریخ بشر دارند، چه دیدگاهی دارند؟
- ۳۲ «دورکیم» جامعه‌شناس فرانسوی، حرکت جوامع بشری را به چند مقطع تقسیم می‌کند؟ توضیح دهید.
- ۳۳ جهان‌های اجتماعی براساس و خود، متنوع‌اند.
- ۳۴ هر جهان اجتماعی چه تغییرات و تفاوت‌هایی را درون خود می‌پذیرد؟
- ۳۵ چگونه به تنوع جهان‌های اجتماعی پی ببریم؟
- ۳۶ در جهان متجدد، از دیدگاه ماکس وبر، «زوال عقلانیت ذاتی» به چه معناست؟
- ۳۷ از روند اسارت در قفس آهنین در دنیای متجدد، با چه عنوانی یاد می‌شود؟
- ۳۸ در جهان توحیدی، طبیعت چگونه موجودی است؟
- ۳۹ فرهنگ جهان توحیدی و فرهنگ جهان اساطیری چه نوع فرهنگی هستند؟
- ۴۰ جهان معنوی چند نوع است؟
- ۴۱ منظور از جهان متجدد، کدام جهان اجتماعی است؟
- ۴۲ محدودیت‌ها و فرصت‌های زبانی که مردم یک جامعه با آن صحبت می‌کنند را بیان کنید.
- ۴۳ نمونه‌هایی از عقاید و ارزش‌های باطل در جهان اجتماعی نام ببرید.
- ۴۴ «آرمان اجتماعی» را تعریف کنید.
- ۴۵ کدام عامل راهنمای کنش اعضای جهان اجتماعی‌اند؟
- ۴۶ اهداف و ارزش‌های مشترک مردم در جهان اجتماعی چیست؟

۴۷ سه نمونه از آرمان‌های حق را که در اغلب یا همه‌ی فرهنگ‌ها حضور دارند، نام ببرید.

آرمان حق			
			وفای به عهد راست‌گویی

۴۸ آیا هویت افراد همیشه آگاهانه است؟

۴۹ برای ارتباط جهان اجتماعی با جهان نفسانی دو مثال بزنید.

۵۰ سه بُعد متمایز هویت انسان را نام ببرید.

۵۱ «کنترل اجتماعی» را تعریف کنید.

۵۲ «فطرت» را تعریف کنید.

۵۳ جامعه با کدامیک از روش‌های کنترل اجتماعی، فرهنگ را در افراد، درونی می‌کند؟

۵۴ از روش‌های کنترل اجتماعی «تبلیغ و اقناع» را توضیح دهید.

۵۵ «جامعه‌پذیری» را تعریف کنید.

۵۶ «بازتولید هویت اجتماعی» به چه معناست؟

۵۷ تغییرات هویتی چه زمانی به «تعارض فرهنگی» منجر می‌شود؟

۵۸ پیدایش «فرهنگ فایده‌گرایی» در غرب، به شکل‌گیری چه جوامعی انجامید؟

۵۹ با یک نمونه، تحرک اجتماعی افقی را بیان کنید.

۶۰ انواع تحرک اجتماعی را نام ببرید.

۶۱ آیا هر نوع ابداع و نوآوری یا هر نوع مواجهه با جهان‌های اجتماعی دیگر، به تعارضات فرهنگی منجر می‌شود؟ برای هر مورد نمونه‌هایی ذکر کنید.

۶۲ نمودار تحول فرهنگی جهان اجتماعی را رسم کنید.

- ۶۳ علل تحولات فرهنگی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟
- ۶۴ در جهان اجتماعی، «تزلزل فرهنگی» چه زمانی رخ می‌دهد؟
- ۶۵ هویت اجتماعی افراد در پرتو چه عاملی شکل می‌گیرد؟ توضیح دهید.
- ۶۶ از نظر قرآن، انسان چه زمانی به شناخت حقیقت خود و جهان می‌رسد؟
- ۶۷ چه زمانی جهان اجتماعی دچار «از خود بیگانگی حقیقی (فطری)» می‌شود؟
- ۶۸ از خود بیگانگی انسان به چه مفهومی است؟
- ۶۹ روابط جهان‌های اجتماعی در چه محدوده‌هایی است؟
- ۷۰ شعارهای جهانی و فطری انقلاب اسلامی ایران چیست و چه ویژگی دارد؟
- ۷۱ بازگشت ایران به اسلام در فرآیند انقلاب اسلامی، بازگشت به چه بود؟
- ۷۲ یکی از مهم‌ترین پیامدهای انقلاب است.
- ۷۳ هویت فرهنگی هر جامعه بر چه مداری شکل می‌گیرد و چگونه دوام می‌آورد؟
- ۷۴ «ناسیونالیسم» به چه باور و نمادی گفته می‌شود؟
- ۷۵ در دیگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، چه نوع هویتی است؟
- ۷۶ مسائل مشترک اسلام و ایران چه نقشی در فرهنگ دو طرف داشته است؟
- ۷۷ اقوام مختلف ایران باستان چگونه هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند؟
- ۷۸ براساس هستی‌شناسی توحیدی، اغلب ارزش‌های اجتماعی اسلامی، چه تفسیری دارند؟
- ۷۹ «لیبرال دموکراسی» چه نوع نظام سیاسی است و با کدام فرهنگ سازگاری دارد؟

- ۸۰ شیوه‌های حکومت جامعه خدامحور را از نظر فارابی نام ببرید.
- ۸۱ نظام‌های سیاسی براساس دین‌مداری یا دنیا‌مداری چگونه عمل می‌کنند؟
- ۸۲ حکومت‌ها براساس کمیّت افراد تأثیرگذار، به چند دسته تقسیم می‌شود؟
- ۸۳ نظام فرهنگی در یک جهان اجتماعی، چه اثری بر نظام سیاسی دارد؟
- ۸۴ در چه صورتی اقتدار و قدرت هم مشروعیت حقیقی دارد و هم مقبولیت؟
- ۸۵ در چه صورتی اقتدار غیرمشروع شکل می‌گیرد؟
- ۸۶ چه قدرتی دارای «مقبولیت» است؟ چه قدرتی «اقتدار» نامیده می‌شود؟
- ۸۷ تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر به دو صورت می‌تواند باشد، آن دو صورت کدامند؟
- ۸۸ قدرت اجتماعی بدون چه عاملی پدید نمی‌آید؟
- ۸۹ آیا قدرت انسان نامحدود است؟
- ۹۰ معنی آیه «الناس بأمرائهم أشبه منهم بأبائهم» در ارتباط میان مردم و حاکمان چیست؟
- ۹۱ معنی این آیه «عَمَّا لَكُمْ كَمَا تَكُونُونَ يُولَىٰ عَلِيَهُمْ» در ارتباط میان مردم و حاکمان، چیست؟
- ۹۲ راه نجات اقتصاد ایران، اجرای چه اقتصادی است؟
- ۹۳ اقتصاد وابسته به نفت، چگونه مورد استفاده طمع‌ورزان بین‌المللی قرار می‌گیرد؟
- ۹۴ «نهاد اقتصادی» را تعریف کنید.
- ۹۵ «کنش اقتصادی» را تعریف کنید.
- ۹۶ هرگونه اقدام به نابودی و حذف فیزیکی کل یا بخشی از جمعیت یک گروه بومی، قومی، مذهبی را می‌گویند.

۹۷ سیاست‌های جمعیتی، در جهان اجتماعی چه وظایفی به عهده دارد؟

۹۸ در یک جامعه اسلامی، در چه صورتی افزایش جمعیت ضروری است؟

۹۹ افزایش و کاهش جمعیت یک جهان اجتماعی به منزله چیست؟

۱۰۰ اولین شرط بقای هر جامعه آن است.

۱ در بسیاری از موارد، آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند و از انجام برخی کنش‌ها به دلیل پیامدهای نامطلوبشان خودداری می‌کنند.

۲ پیامدهای غیرارادی کنش انسان، قطعی است؛ یعنی حتماً انجام می‌شود، ولی پیامدهایی که به ارادهٔ انسان‌ها وابسته است، احتمالی است؛ یعنی ممکن است انجام بشود یا نشود.

۳ پیامدهای غیرارادی.

۴ برخی از پیامدهای کنش، به ارادهٔ افراد انسانی، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است. به همین دلیل به آن‌ها پیامدهای ارادی می‌گویند. این دسته از پیامدها، خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام بدهد.

۶ کنش انسان، برخلاف سایر مخلوقات، معنادار است. انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود آن را انجام می‌دهند. مثلاً وقتی دانش‌آموزی در کلاس، دست خود را بالا می‌آورد، معنای کار او اجازه خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را دریابد.

۷ کنش - کنشگر

۸ پدیده‌های اجتماعی به مرور، از انسان‌هایی که آن‌ها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند و فرصت‌ها و محدودیت‌هایی را برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند. این روند تا جایی ادامه می‌یابد که افراد احساس می‌کنند پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند.

۹ پدیده‌های اجتماعی را انسان‌ها در ارتباط با یک‌دیگر به وجود می‌آورند و از آنجا که افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند، پدیده‌های اجتماعی معنادار هستند.

۱۰ از طریق کنش اجتماعی تحقق می‌یابند و پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را ضروری می‌سازند تا از طریق تعلیم و تربیت، تشویق و تنبیه، ارزش‌ها و هنجارها را به افراد منتقل کنند. افراد با عمل کردن براساس ارزش‌ها و هنجارها موجب تداوم و استمرار آن‌ها می‌شوند.

۱۱ ارزش‌های اجتماعی، آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی‌اند که مورد توجه و پذیرش هستند و افراد یک جامعه نسبت به آن‌ها گرایش و تمایل دارند.

۱۲ هنجار اجتماعی، شیوهٔ انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است. مثلاً در هر جامعه‌ای احوالپرسی از دیگران، شیوه‌های معینی دارد.

۱۳ مؤمن: شرکت در نماز جمعه

کافر: تأیید استثمار انسان‌ها

منافق: دورویی و نفاق در رابطه با انسان‌ها

۱۴ دریا، شیطان، فرشته، ستارگان، بیابان.

۱۵ خانواده، ترافیک، مدرسه، مسجد، بانک.

۱۶ فکر - دانش - آگاهی

۱۷ جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ خود به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد. فرهنگ از طریق وراثت از نسلی به نسل دیگر منتقل نمی‌شود. بخشی از فرهنگ توسط خانواده و بخشی توسط مدرسه و بخشی هم توسط نهادهای دیگر جامعه منتقل می‌شود.

۱۸ اگر عقاید، ارزش‌ها هنجارها و مهارت‌های پذیرفته شده در یک خرده فرهنگ، ناسازگار و مخالف با فرهنگ عمومی باشد، در این صورت، این خرده فرهنگ را «ضد فرهنگ» می‌نامند. خرده فرهنگ تبهکاران و سارقان، ضد فرهنگ است.

۱۹ خرده فرهنگ‌هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند، اغلب با فرهنگ عمومی سازگارند. به خرده فرهنگ‌های سازگار با فرهنگ عمومی «خرده فرهنگ موافق» می‌گویند.

۲۰ آن بخش از فرهنگ که همه اعضای یک جهان اجتماعی در آن اشتراک دارند «فرهنگ عمومی» و بخش‌هایی که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است «خرده فرهنگ» نامیده می‌شود.

۲۱ فرهنگ شیوه زندگی گروهی از انسان‌ها است که سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می‌کنند. برای مثال نوع خوراکی‌ها، پوشش‌ها، گویش‌ها، آداب و رسوم تولد، عروسی و عزاداری، شیوه‌های گذران اوقات فراغت، شیوه‌های یاددهی - یادگیری، باورها و ارزش‌های اخلاقی، نگرش به عالم و آدم.

۲۲ نمادها: پول، بانک، کارخانه
هنجارها: برای گذران زندگی باید یک کار مناسب داشته باشیم.
ارزش‌ها: درآمد حلال در یک جامعه توحیدی
عقاید: در یک جامعه سرمایه‌داری، ثروت موجب احترام است.

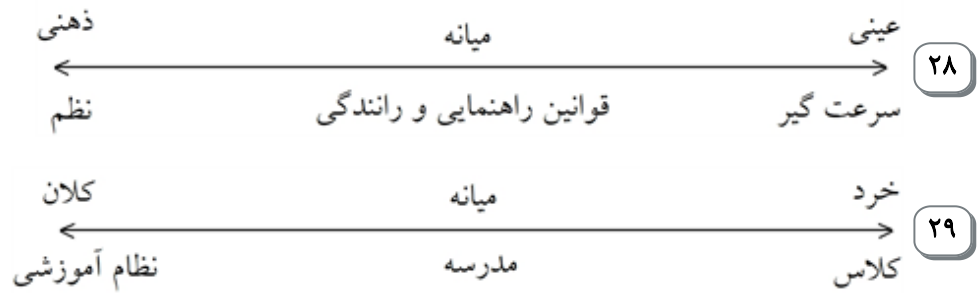
۲۳ نمادها: وزارت امور خارجه، دفتر رئیس جمهور، کلانتری
هنجارها: پلیس در شهرها امنیت را حفظ می‌کند.
ارزش‌ها: حفظ یکپارچگی و استقلال کشور
عقاید: سیاست از ارکان اصلی هر جامعه است.

۲۴ نمادها: دفتر، قلم، دانش‌آموز، کلاس
هنجارها: برای دانا شدن باید به مدرسه رفت
ارزش‌ها: دانایی از نادانی بهتر است.
عقاید: انسان تربیت‌پذیر است.

۲۵ خانواده، تعلیم و تربیت، سیاست، اقتصاد.

۲۶ نهاد اجتماعی مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند.

۲۷ عقاید کلانی هستند که بر ارزش‌های اجتماعی تأثیر می‌گذارند. باور و اعتقاد انسان نسبت به اصل جهان، جایگاه انسان در آن، تفسیرشان از زندگی و مرگ خود، عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی به حساب می‌آیند.

۳۰ جهان اجتماعی زنده و سالم، فعالانه با جهان اطراف خود ارتباط برقرار می‌کند. مطابق با نیاز خود، از دستاوردهای جهان اجتماعی دیگر بهره می‌برد. در صورتی که لازم باشد، تغییراتی در آن‌ها به وجود می‌آورد و سپس از آن‌ها استفاده می‌کند.

۳۱ در این دیدگاه، همه جوامع در یک خط قرار می‌گیرند، بعضی از آن‌ها در این مسیر واحد، پیشرفته‌ترند و بعضی در مقایسه با جوامع پیشرفته عقب مانده‌اند و جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب مانده‌اند، باید جوامع پیشرفته را الگوی حرکت خود قرار دهند.

۳۲ به دو مقطع تقسیم می‌کند. جوامع مقطع نخست را جوامع مکانیکی و جوامع مقطع دوم را جوامع ارگانیکی می‌نامد. در جوامع مکانیکی تقسیم کار شکل نگرفته است یا در حد ساده و ابتدایی است. مانند تقسیم کار سنی و جنسی، در جوامع ارگانیکی تقسیم کار گسترده وجود دارد.

۳۳ عقاید - ارزش‌های کلان

۳۴ جمعیت یک جامعه کم یا زیاد می‌شود، اقتصاد آن رشد یا افول می‌کند و زبان و لهجه مردم دگرگون می‌شود؛ اما جهان اجتماعی هویت خود را حفظ می‌کند.

۳۵ همه ما در جهان اجتماعی متولد می‌شویم و پس از ما نیز جهان اجتماعی همچنان وجود دارد. اگر ما فقط جهان خود را ببینیم شاید گمان کنیم جهان اجتماعی تنها یک شکل دارد. ولی هنگامی که چشم خود را بر جوامع دیگر دنیا می‌گشاییم، یا وقتی به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم و جهان خود را با آنان مقایسه می‌کنیم، به تنوع جهان اجتماعی پی می‌بریم.

۳۶ جهان متجدد فقط علوم تجربی را معتبر می‌داند و علومی را که از روش‌های فراتجربی (عقلانی و وحیانی) استفاده می‌کنند، علم نمی‌شناسد. با افول این دسته از علوم، امکان ارزیابی ارزش‌ها و آرمان‌های بشری که فراتجربی‌اند، از دست می‌رود و داوری درباره این امور، به تمایلات افراد و گروه‌های متفرق سپرده می‌شود.

۳۷ از این روند، به از دست رفتن اراده و آزادی انسان‌ها یاد می‌شود.

۳۸ طبیعت موجودی زنده و آیت و نشانه خداوند حکیم و به خواست او مسخر انسان است و انسان خلیفه الهی و مسئول عمران و آبادانی طبیعت است. تصرفات انسان در طبیعت مقید به اراده حکیمانۀ الهی است.

۳۹ فرهنگ اسلام و انبیا الهی که تفسیری توحیدی و الهی از انسان ارائه می‌دهند، فرهنگ جهان توحیدی است. اما جهان اساطیری، فرهنگ اساطیری دارد که به خداوندگاران و قدرتهای فوق طبیعی قائل است و محصول انحراف بشر از فرهنگ توحیدی است.

۴۰ دو نوع: توحیدی و اساطیری

۴۱ منظور از جهان متجدد، غرب بعد از رنسانس یعنی جهان غرب چهارصد سال اخیر است.

۴۲ این زبان، دستور و قواعد پیچیده‌ای دارد، مردم باید قواعدش را بیاموزند و در چارچوب آن حرف بزنند. آن‌ها نمی‌توانند هرگونه که دلشان بخواهد صداها، حرف‌ها، کلمات و جملات را به کار ببرند (محدودیت). با این حال همین محدودیت‌ها، فرصت ارتباط با هم‌زبانان و مبادله معانی پیچیده را فراهم می‌آورد (فرصت).

۴۳ ظلم، بی‌عدالتی، تجاوز به حقوق دیگران، شرک، دنیاپرستی.

۴۴ به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن هستند آرمان اجتماعی می‌گویند.

۴۵ ارزش‌ها راهنمای کنش اعضای جهان اجتماعی‌اند. وقتی مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند، ارزش‌ها به واقعیت تبدیل می‌شوند.

۴۶ رفع نیازهای اولیه، زندگی کردن با یک‌دیگر، آزادی، عدالت، دفاع از مظلومان.

آرمان حق				
وفای به عهد	راست‌گویی	آزادی	عدالت‌طلبی	امنیت

۴۸ بخشی از هویت آگاهانه است، یعنی آن را می‌شناسیم یا دیگران به آن پی می‌برند و بر ایمان بازگو می‌کنند. بخش دیگر، برای ما پنهان است و آن را نمی‌شناسیم.

۴۹ ۱- یک انسان باتقوا جهانی را تغییر می‌دهد. (امام خمینی)
۲- جهان اجتماعی مانع شکوفایی برخی از اخلاقیات می‌شود.

۵۰ ۱- بُعد جسمانی (بدن)

۲- بُعد نفسانی (نفس و ویژگی‌های روانی و اخلاقی)

۳- بُعد اجتماعی (نقش و عضویت فرد در جهان اجتماعی)

۵۱ به مجموعه فعالیت‌هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌گیرد، کنترل اجتماعی می‌گویند.

۵۲ فطرت مجموعه بینش‌ها و گرایش‌هایی چون حقیقت‌جویی، فضیلت‌خواهی، زیبایی‌دوستی، خلاقیت، عشق و پرستش در آفرینش انسان است که او را از سایر موجودات متمایز می‌کند. خداوند انسان را بر فطرت خویش آفرید. امکان انحراف از فطرت وجود دارد، ولی به طور کامل سرکوب و نابود نمی‌گردد.

۵۳ اقناع روشی است که به واسطه آن فرهنگ در افراد درونی می‌شود. هرچه قدرت اقناع یک فرهنگ بیشتر باشد، افراد کنش‌ها و اعمال متناسب با آن فرهنگ را بهتر انجام می‌دهند.

۵۴ هر جهان اجتماعی می‌کوشد تا از طریق آموزش، عقاید و ارزش‌های خود را به گونه‌ای ترویج کند که افراد برای پذیرش آن‌ها قانع شوند.

۵۵ به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می‌کند و مسیری که برای شکل‌گیری هویت اجتماعی افراد طی می‌شود، جامعه‌پذیری می‌گویند.

۵۶ به معنای انتقال آن از نسلی به نسل دیگر است، به گونه‌ای که علی‌رغم گذر زمان و پذیرش تغییرات، ویژگی‌های اساسی آن پایدار می‌ماند و دوام می‌آورد.

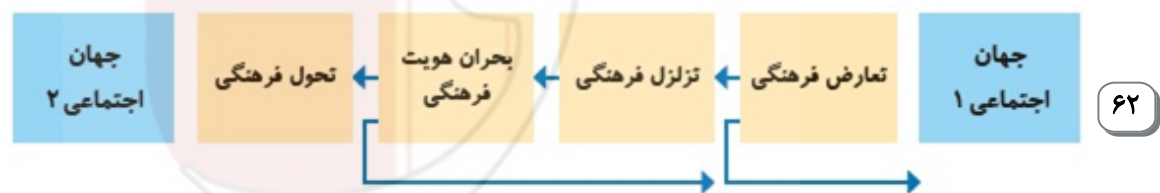
۵۷ تغییرات هویتی افراد، گاه از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی فراتر می‌رود. اگر تغییرات هویتی بیرون از مرزهای مقبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه‌هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش‌ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد، به تعارض فرهنگی منجر می‌شود که اضطراب و نگرانی‌های اجتماعی به همراه دارد.

۵۸ پذیرش معیار مفید بودن و تولیدکننده بودن توسط عموم مردم در جوامع غرب به پیدایش فرهنگ فایده‌گرایی منجر شد. این روند به شکل‌گیری جوامعی انجامید که در آن‌ها وضعیت اقتصادی افراد، موقعیت اجتماعی آن‌ها را معین می‌کرد و سایر ویژگی‌های هویتی به آن وابسته می‌شد.

۵۹ شخصی شغل خود را تغییر می‌دهد، در صورتی که شغل جدید، موقعیت اجتماعی او را تغییر ندهد، تحرک اجتماعی افقی دارد. مانند کارمندی که از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل می‌شود.

۶۰ سعودی، نزولی، افقی

۶۱ نوآوری‌هایی که نه تنها موجب تعارض فرهنگی نشده‌اند بلکه ارتقاء فرهنگی را به ارمغان آورده‌اند: دانشگاه - قوانین بانکداری - نهادهای اجتماعی مردم نهاد (NGO) - رادیو - تلویزیون - نوآوری‌هایی که تزلزل اجتماعی به همراه داشته‌اند و برخی از جوامع فاقد فرهنگ متعالی را به تعارض و تحول اجتماعی را داشته‌اند:؟؟ - ماهواره - اینترنت - موبایل و ... بدیهی است با کنترل اجتماعی و آموزش‌های به موقع و واقعی می‌توان تهدیدهای ناشی از این پدیده‌ها را به فرصت‌های اجتماعی تبدیل کرد.

۶۳ به دو دسته درونی و بیرونی.

۶۴ هنگامی رخ می‌دهد که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، مورد تردید قرار گیرند و ثبات و استقرار خود را در زندگی مردم از دست بدهند. یعنی ناسازگاری اغلب از سطح رفتارها و هنجارها آغاز می‌شود و به سطوح عمیق‌تر یعنی عقاید و ارزش‌ها می‌رسد.

- ۶۵ در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می‌گیرد. هویت فرهنگی جهان اجتماعی، فرصت شکل‌گیری هویت‌های اجتماعی خانوادگی و شغلی متناسب با خود را پدید می‌آورد و در برابر انواع هویت‌های اجتماعی که با عقاید و ارزش‌های آن ناسازگار است، مقاومت می‌کند.
- ۶۶ زمانی که با نگاه توحیدی به خود و جهان بنگرد. قرآن کریم فراموش کردن خداوند را سبب فراموشی انسان از خود می‌داند.
- ۶۷ اگر عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی، مانع از آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود، آن جهان دچار از خود بیگانگی حقیقی (فطری) می‌شود.
- ۶۸ در زبان فارسی، بیگانه در برابر خودی به کار می‌رود؛ اما در مواردی ممکن است انسان با خودش بیگانه شود. به این وضعیت از خود بیگانگی می‌گویند.
- ۶۹ روابط جهان‌های اجتماعی با یکدیگر می‌تواند شکل‌های متفاوتی داشته باشد که هرکدام از آن‌ها آثار هویتی متفاوتی به دنبال می‌آورد. این روابط گاه در محدودهٔ هنجارها و نمادها یا در شیوه‌های زندگی است و گاهی در سطح عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های جهان اجتماعی است.
- ۷۰ شعارها آزادی، اخلاق، معنویت، عدالت، استقلال، عزت، عقلانیت و برادری هیچ‌یک به یک نسل و یک جامعه مربوط نیست تا در دوره‌ای بدرخشد و در دوره‌ای دیگر افول کند.
- ۷۱ بازگشت ایران به اسلام، بازگشت به یک خویشتن صرفاً تاریخی و جغرافیایی که با اندیشه‌های دنیوی غربی تفسیر می‌شد، نبود؛ بلکه بازگشت به خویشتن الهی و توحیدی بود.
- ۷۲ تحولات هویتی
- ۷۳ هویت فرهنگی هر جامعه بر مدار عقاید و ارزش‌های کلان آن شکل می‌گیرد. هرگاه افراد جامعه، نوعی از ارزش‌ها را بپذیرند و به رسمیت بشناسد، هویت فرهنگی پدید می‌آید و تا زمانی که این عقاید و ارزش‌ها مورد پذیرش باشند، دوام می‌آورد.
- ۷۴ ناسیونالیسم به مجموعه‌ای از باورها و نمادها گفته می‌شود که دلبستگی و تعلق به ملت، سرزمین، نژاد، قوم و زبان را اصل قرار می‌دهد و صرفاً تعلق خاطر به چنین عناصری را آرمان اساسی انسان‌ها و تعیین‌کننده هویت ملت‌ها می‌داند.
- ۷۵ در این دیدگاه، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا حتی اساطیری نیست، بلکه سکولار و دنیوی است و به ابعاد تاریخی و جغرافیایی آن محدود می‌شود. این هویت در قالب عناوین قوم‌گرایانه ناسیونالیستی، امت و ملت اسلامی را به اقوامی نظیر ترک، عرب و فارس تقسیم می‌کند.
- ۷۶ مسائل مشترک اسلام و ایران هم برای اسلام افتخارآمیز است، هم برای ایران. دین اسلام به حکم محتوای غنی خود ملتی باهوش و متمدن و صاحب فرهنگ را شیفته خود ساخته و ملت ایران به حکم روح حقیقت‌خواه و فرهنگ‌دوست خود، بیش از هر ملت دیگری در راهش فداکاری نموده است.
- ۷۷ اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت‌های اجتماعی متفاوتی داشتند، در عقاید و ارزش‌های آیین زرتشت که با آموزه‌های اساطیری درآمیخته بود، هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند.

- ۷۸ اغلب این ارزش‌ها با آنکه ناظر به مسائل دنیوی هستند، تفسیری دنیوی و سکولار ندارند، بلکه سیرتی الهی و دینی دارند و به همین دلیل عمل به آن‌ها رفتاری صرفاً دنیوی نیست، بلکه یک وظیفه الهی است و سبب تقرب به خداوند می‌شود.
- ۷۹ نوعی نظام سیاسی است که ادعا می‌کند با خواست و اراده مردم سازمان می‌یابد. هیچ حقیقت و فضیلت فطری و جهان شمولی را به رسمیت نمی‌شناسد و حکومتی این جهانی است. این نظام سیاسی با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به عالم هستی دارد، سازگار است.
- ۸۰ مبدل - فاضله - فاسقه - ضالّه
- ۸۱ نظام سیاسی دینی بر مدار احکام و قوانین الهی سازمان می‌یابد. نظام سیاسی سکولار و دنیوی، فقط ارزش‌ها و آرمان‌های دنیوی و این جهانی را مدنظر قرار می‌دهد.
- ۸۲ به سه دسته:
الف) نظام‌ها و حکومت‌هایی که در آن تنها اراده یک فرد تأثیرگذار است.
ب) نظام‌هایی که تنها یک اقلیتی از مردم در آن تأثیر دارند.
ج) حکومت‌هایی که اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تأثیر گذارند.
- ۸۳ نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می‌کند و اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را نیز تأمین می‌کند. اما اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی و یا فشار عوامل خارجی، از اصول و ارزش‌های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را کاهش می‌دهد.
- ۸۴ جایی که قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد و تبعیت از قانون نیز با رضایت و میل همراه باشد، اقتدار و قدرت هم مشروعیت حقیقی دارد و هم مقبولیت.
- ۸۵ هنگامی که قدرت برخلاف حکم و قانون الهی باشد و تبعیت از قدرت هم از روی احساس رضایت باشد، اقتداری غیرمشروع شکل می‌گیرد.
- ۸۶ قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست آید دارای مقبولیت است و قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، اقتدار نامیده می‌شود.
- ۸۷ ۱- تبعیت با کراهت ۲- تبعیت با رضایت
- ۸۸ بدون پذیرش و توافق دیگران
- ۸۹ قدرت انسان محدود است، به گونه‌ای که نمی‌تواند همه نیازهای خود را به تنهایی برآورده سازد و برای تأمین برخی نیازهای اولیه زندگی خود، به کمک دیگران احتیاج دارد.
- ۹۰ مردم به دولتمردان خود شبیه‌ترند تا به پدرانشان.
- ۹۱ کارگزاران شما (نتیجه) اعمال شما هستند، همان‌گونه که هستید، بر شما حکومت می‌شود.
- ۹۲ اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی.

۹۳ اقتصاد وابسته به نفت وضعیت شکننده‌ای را به وجود می‌آورد که می‌تواند مورد سوءاستفاده طمع‌ورزان بین‌المللی قرار گیرد و از آن به عنوان ابزاری برای ایجاد فشار بر جامعه استفاده کنند.

۹۴ مجموعه کنش‌ها، روابط و قواعدی که حول تولید و مصرف کالا و خدمات و توزیع درآمد و ثروت صورت می‌گیرد، نهاد اقتصاد را شکل می‌دهد.

۹۵ به آن دسته از فعالیت‌های روزمره که برای تهیه و تولید وسایل ضروری زندگی و رفع نیازهای مادی و معیشتی خود و دیگران انجام می‌دهیم، کنش اقتصادی می‌گویند.

۹۶ نسل‌کشی

۹۷ در مواقعی که جهان اجتماعی با کاهش یا رشد جمعیت مواجه می‌شود، نهاد سیاست که مسئولیت هماهنگی نهادها را برعهده دارد، برای حلّ مشکل جمعیت چاره‌اندیشی می‌کند و با همراهی و همکاری مردم تدابیر و راه‌حلهایی را به اجرا در می‌آورد که سیاست جمعیتی نامیده می‌شود.

۹۸ در یک جامعه اسلامی اگر اولاً فرهنگ و معنایی که با افزایش جمعیت بسط می‌یابد، فرهنگ حق باشد، نه فرهنگ باطل، ثانیاً افراد و اعضای این فرهنگ نیز حاملان و عاملان معانی حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است.

۹۹ افزایش جمعیت یک جهان اجتماعی به منزله گسترش فرهنگ و معانی آن است و کاهش جمعیت نیز به منزله محدود شدن گستره آن است که می‌تواند زمینه‌ساز بسط و تسلط جهان‌های اجتماعی دیگر باشد.

۱۰۰ جمعیت